

Иван Вазов

ДОНОС

Летен ден. Надвечер.

У Хръдличка около една маса, претоварена с пълни и презполовени чаши с бира, седяха няколко души софийски граждани и с голямо внимание слушаха другото, като им четеше последния брой от столичния вестник Народен бранител.

По лицата на слушателите се четяха чувствата, които будеше в душите им тоя прочет.

Нямаше нужда да бъде човек физиономист, за да познае по бръчки-те на челата, по стрелянето на погледите, по навъсването на веждите, по свиването на кожата на лицето, че тия чувства бяха гняв, негодувание, отвращение.

Защото онова, което слушаха, беше един град от псувни и мръсни думи, и ругателства против имена, високо държани в уважението на столицата; то беше една верига от невъобразими клевети против най-чистите репутации, против най-безукоризнените чела; частен живот, семейна чест, деликатни чувства – всичко беше оплюто, охрачено, обругано в сквернословния лист. Авторът на тоя нравствен смрад, който не се подписваше под него, но който бе всекиму известен – и се гордееше с това – веднъж на неделата даваше си удоволствието, срещу една месечна плата, скрит зад пусията на вестника си, да зачерни няколко имена, да убие няколко чести, да фърли скръб и отчаяние в няколко мирни семейства.

И, при всичко това, четяха го.

Обществото се възмушава от мерзостите, които чува из обълваните уста на някой пияница, но ги чете и слуша охотно, когато са типосани на книга.

Даже повече: голяма част от публиката очаква с видимо нетърпение появлянето на тия съблазнителни листове, за да ги поглъща лакомо и да плюе после.

Всяка неделя тоя вестник изригваше във въздуха една ужасна вълна от отрова, която внасяше микробите на разтлението във всяка душа, що дъхнеше труповонната й атмосфера.

Едно цяло поколение растеше в тия миазми и се възпитаваше по тия гнусотии.

А това поколение е бъдещето.

* * *

На другите маси ставаха други разговори, чужди на политиката и на калта й.

Двама господиновци, прави, ухилени, слушаха музиката, която завъртваше автоматната фигура в ъгъла срещу десет стотинки.

Едно чехско семейство пиеше пиво на друга маса и правеше да се тресе зданието от гърлести смехове, прилични на гороломни талази, от които се раздуваха румените лица и се подигаха до скъсване богато валчестите корсети на чехкините.

Една дружина от троица души на противоположния край приказваше по-тихо. Двамата бяха граждани, третият носеше полицейска униформа. Той беше софийският градоначалник.

Дума ставаше от няколко време между тях за присъствието в града на една зловредна шайка крадци и обирници, за фащането на които всичките трудове на полицията оставаха ялови.

Един от събеседниците изказа мнение, че трябва да се обещае от полицията парично възнаграждение за оногова, който ѝ помогне в откриването на злосторниците.

Другият събеседник казваше друго нещо.

Градоначалникът си обръсваше мустаците, ако вътре в няколко дена не тури ръка на тия нехранимайковци.

– Парично възнаграждение бива само за извънредни разбойници, които чака въже, като Яко разбойника – допълни той, като си обърса бирената пяна от черните мустаци.

По това нещо се обадиха някои и от ближната маса. Разни слухове и мнения се предаваха по повод на обирниците.

От масата, дето бе четен вестника, дигна се един господин с малко лице, остър нос и остър поглед и приближи до нашата маса, като казваше полуухилено:

– Господин градоначалник, да ви разкажа една случка, която ме порази вчера и за която ми дойде на ум, като чувах разговора ви за злодейците в града...

– О, Брегович! – извика градоначалникът весело, като очакваше да чуе някаква остроумна смешка от Беровича, понеже Берович минаваше в столицата за духовит шеговник.

Берович се изправи и облегна едната ръка на облегалото на стола и каза:

– Минувах из цариградската улица. Тъкмо срещу старото военно училище излязоха няколко циганчета, които ловят уличните кучета, спуснаха се на едно малко кученце... Ама малко, жълтичко, гладко, с хубаво герданче. Фърлиха му халката на врата и го фанаха... То се разреперило така ей... Уплашило се, горкото... Докато да им извикам да го

оставят, те, мазниците, го пуснаха в дупката на клетката в колата си... Доядя ме страшно... Кому можеше зло да причини тая гадинка? – Беше колкото юмука ми голямо!

– Затова ли ти се е разтупало сърцето, Берович? – изсмя се градоначалникът. – Успокой се: господарят му на твоето кученце ще ида да си го откупи и да си го прибере. Той трябва да го пази у дома си. Разпореждане е дала полицията, че всяко куче, намерено само на улицата, се фаща и унищожава, ако до три дни го не потърси някой... Какво искаш да пиеш?

– Благодаря. Но аз не свърших – подзе пак Берович. – Тамам фърлиха кученцето в клетката, ей зададе се едно едро куче, голямо като овчарско и с дебел врат като на вълк. То идеше тъкмо към циганчетата, без да подозира каква им е длъжността... Ама тъй вървеше бавно, важно, гордо, като някой лорд или министър...

– Свали ли му шапка? – попита един шеговито.

– Не му свалих шапка, ама го посочих на циганчетата. Те възвиха към Раковска улица. Дяволите недни, не го закачиха и си отиваха. В същото време кучето се повърна по тротоара и се вмъкна в пипиниерата там. То само влезе в примката. Именно него трябваше да уловят! Извиках пак с глас циганчетата, но те се усмихваха дяволски и си отминаха... Паленцето уловиха, не овчарския Мурджа оставиха свободен, за да може, в които кълки ще, да забие острите си зъби.

– Значи, вие правите заявление против пристрастието на циганчетата? – питаше усмихнато градоначалникът.

– Не, но ми дойде на ума, че същото пристрастие се упражнява и от полицията – към други кучета, и то бесни!

– Ти зафана с алегии, Берович!

– Гоните и фащата кокошарите, а един Яко разбойник оставяте свободен да разбойническува и убива... Нима мислите, че Яко разбойникът не съществува вече?

Градоначалникът се изсмя гръмко.

– О, драгий Берович, много късно се пробуждаш. За Яка ли питаш? Той, ако се не лъжа, преди три години и нещо си, видях го в Черната джамия как иска да литне към небето, но увисна на един метър над земята. По-високо не отиде...

– Вие обесихте врата му, а душата му остана в София. Тя сега в друго живее. Аз знам един нов Яко, един друг убиец, по-страшен – и не в Рила вече, – когото още полицията не е фанала, а законът е безсилен да прикачи на въжето.

– Кой е този господин например? – попита градоначалникът, като още не знаеше как да земе Беровичовите думи. – Сериозно ли говориш? Или майтапиш се?

– Вие се майтапосвате, господин градоначалник! Аз ви обаждам за един опасен разбойник, вие си пиете бирата спокойно. Това е осъдителна небрежност! – отговори Берович, чието лице пазеше пълна сериозност.

Градоначалникът го изгледа в недоумение.

Тоя разговор беше привлякъл доста любопитни.

Някои фанаха да фърлят подигравки на сметка на градоначалника.

Нему му стана неловко. Берович го поставяше в трудно положение. Той стана от масата си и се обърна със строг вид към Беровича:

– Господин Берович, вие може би имате желание да се гаврите!

– Ни най-малко! Аз правя донос!

– Тогава подкрепете доноса си! Вие сте длъжни веднага да ми посочите името на злодеца.

– Не го зная...

– Покажете жилището му!

– Мога.

– Дека живес?

– В ...ска улица.

– Кой номер?

– Не съм съгледал. Но къщата зная.

– Заведете ни там.

– Готов съм.

Любопитството растеше заедно с мълвата за разбойника, когото ще предаде Берович. Някои се мислеха, че е шега. Но се убедиха най-после в противното, когато градоначалникът се обърна към един стражар.

– Манчо, тичай в участъка и повикай още трима стражари! Нека дойде и старшият пристав.

И градоначалникът погледна Беровича.

– Хубаво правите, господин градоначалник! – каза Берович. – Излишното в много случаи не бърка, особено в тоя: вие ще имате работа с най-опасния злодеец в столицата!

– Манчо, повикай всичките стражари, колкото намериш свободни в участъка, и ги догони! – заповяда пак градоначалникът.

* * *

Когато излязоха из Хръдличка, вече притъмняваше.

Минаването на градоначалника и Беровича, последвани скоро от десетина въоръжени стражари, възбуди вред очудване и тревога. Уличните хлапаци, лустраджийчетата и вестникопродавците ги подириха и образуваха един вид резерва на потерята.

Нови стражари се присъединиха към нея, когато заминаха край друг един участък.

В ...ска улица Берович застана пред една врата, при която бе запален вече фенерът.

– Тука е.

– В тая къща?

– Да, той живее в лявата стая, на втория кат, със спуснатите завеси на прозорците; вие бездруго ще го намерите вътре, защото свети. Добра сполука, аз изпълних длъжността си, сега вие изпълнете вашата. Сбогом!

И Берович отмина бързо.

Градоначалникът постави караул на портата от двама души, а с останалите си хора се покачи по стълбата, която водеше в стаята на престъпника.

Той се спря пред вратата ѝ, побутна, но тя беше заключена извътре. Той извика:

– В името на закона отворете!

Вратата се отвори.

В стаята, претрупана с книжа и вестници, стоеше един момък.

– А! Извинете, господин Пандиков! – извика очуден градоначалникът, като позна в него редактора на Народен бранител.

– Какво желаете? – попита редакторът, също зачуден от присъствието на толкова стражари пред вратата му.

– Една грешка с къщата – каза градоначалникът смутен и след няколко нови извинения за обезпокояването, оттегли се позорно с контрашайката си и я отпрати назад.

Градоначалникът се завърна страшно гневен в полицията и реши още сутринта да тегли на съд Беровича за подигравка със законните власти и с един мирен гражданин.

Той не се досети тогава, че никога по-основателен донос не е правен на полицията.

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Надежда Владимирова

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3815>]